

KS. TOMASZ MOSKAL

ŚW. JAN CHRZCICIEL W CIENIU ŚW. BENEDYKTA Z NURSJI KARTKI Z DZIEJÓW PUCHACZÓWA

ST. JOHN THE BAPTIST IN THE SHADOW OF ST. BENEDICT OF NURSIA
HISTORY OF PUCHACZÓW

A b s t r a c t. Puchaczów is a small settlement, located five kilometers away from Łęczna, east of Lublin. In 1526, King Sigismund I allowed to locate a town here (city rights suspended in 1870), leaving it under the custody of the Benedictine Friars from Sieciechów, who stayed here until the early 19th century. The parish was erected by Bishop of Cracow Piotr Tomicki in 1533. The original wooden parish church burnt down in 1623. A new church, built with the support of the Bishop of Lviv Andrzej Próchnicki, was consecrated in 1633. An initiative to build a brick-and-stone church emerged in the late 18th century, leading to the consecration of a new temple in 1786. Researchers of the history of the town can be attracted by its coat-of-arms. It depicts St. John the Baptist. On the one hand, it is different from a lot of other heraldic representations of this saint, while also being an example of a peculiar "cohabitation" of two saints on one coat-of-arms. This other patron saint is Benedict of Nursia - the patron of the family that owned Puchaczów.

Translated by Konrad Klimkowski

Key words: Puchaczów, Benedictines, city heraldry, St. John the Baptist.

Gdy mówimy o benedyktynach w Polsce, na myśl przychodzą nam natychmiast Tyniec bądź Święty Krzyż. Tymczasem ich obecność możemy odnotować także w małym miasteczku na Lubelszczyźnie – Puchaczowie. Przebywa-

Ks. dr hab. TOMASZ MOSKAL – adiunkt Katedry Historii Kościoła w Czasach Najnowszych, Metodologii i Nauk Pomocniczych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II; adres do korespondencji: e-mail: tomos@kul.pl

li w nim do końca XVIII wieku, pracując w duchu *Reguły* św. Benedykta z Nursji, pod opieką patrona miasta św. Jana Chrzciciela.

1. MIASTO

Puchaczów to nieduże miasteczko położone 5 km od Łęcznej w pobliżu kopalni węgla Bogdanka. Jego nazwa pochodzi – według Stefana Warchoła – od imienia lub nazwiska Puchacz-, stanowiącego pień nazwy, do którego dołączony został formant -ów, a zostało zapożyczone ze świata zwierzęcego. W związku z tym nazwę można zaliczyć do grupy nazw dzierżawczych, jak to ma miejsce w odniesieniu do chociażby Baranowa czy Krakowa¹.

W XII wieku tereny te zostały подарowane przez słynnego Jakśę z Miechowa benedyktynom z Sieciechowa. Już na początku XV wieku Lanczna monachorum wyraźnie odróżnia się od wsi Lanczna (Łęczna). Z pewnością w XV wieku musiał nastąpić znaczny rozwój osady, skoro w 1526 roku opat Maciej zwrócił się z prośbą do króla o wyrażenie zgody na lokację miasta. Zygmunt I Stary przychylił się do prośby i już w rok później miasto Puchaczów zostało lokowane na prawie magdeburskim (utraciło prawa miejskie w 1869 roku). Ustanowione zostały dni targowe, które miały odbywać się we wtorki oraz na 8 maja w dniu wspomnienia św. Stanisława, 6 sierpnia w Przemienienie Pańskie oraz 11 listopada we wspomnienie św. Marcina².

O życiu mieszkańców miasta w okresie staropolskim dowiadujemy się z zachowanych w Archiwum Państwowym w Lublinie 8 jednostek Ksiąg wójtowsko-ławniczych i radzieckich z lat 1591-1811³. Znajdują się tam informacje dotyczące elekcji władz miejskich i cechowych, przyjęć do prawa miejskiego, lauda, dokumenty zawieranych transakcji handlowych, testamenty, inwentarze czy sprawy procesowe. Zachowały się także akta sporu między miastem a dobrami Nadrybie z lat 1757-1863, jak również pojedyncze dokumenty, które wycinkowo obrazują życie miasta. Tytułem egzemplifikacji można wskazać dokument z 13 czerwca 1551 roku, w którym opat sieciechowski Feliks Rogow-

¹ S. WARCHOŁ, *Nazwy miast Lubelszczyzny*, Lublin 1964, s. 163-164.

² A. DYSKA, *Kościół pobenedyktynski Wniebowzięcia NMP w Puchaczowie*, „Roczniki Humanistyczne” 6 (1957), z. 4, s. 119-121; *Archidiecezja lubelska 2006*, red. P. Nowak, K.A. Bajda, A. Hanc, Lublin 2006, s. 431-432.

³ Opis zachowanych archiwaliów znajduje się w: Archiwum Państwowe w Lublinie i jego oddziały w Chełmie, Kraśniku i Radzynie Podlaskim. *Przewodnik po zasobie archiwalnym*, t. 1, red. F. Cieślak, M. Trojanowska, Lublin 1997, nr 55.

ski z kapitułą klasztorną rozsądza skargę Bernarda Rogowskiego zarządcy i starosty dóbr puchaczowskich na wójtów dziedzicznych we wsi Szpica. Zarzucał im brak troski o dochody z powierzonych im dóbr, konflikty z mieszkańcami, nieposłuszeństwo wobec zarządcy i opata. Sądzący uznali ich winnymi i pozbawili wójtostwa, przekazując go w ręce Bernarda. Ponieważ osadzeni nie pojawili się na rozprawie w grodzie lubelskim, jak również komisarze nie zastali ich w Szpicy, wyrok został ogłoszony zaocznie⁴.

Ważną rolę w życiu miasta odgrywali właściciele, czyli benedyktyni sieciechowscy. W dokumencie lokacyjnym występuje opat Maciej. W 1551 roku opat Feliks Rogowski rozstrzygał sprawę wójtostwa dziedzicznego. W 1637 roku spotykamy arcybiskupa lwowskiego Stanisława Grochowskiego, który potwierdzał dokument z 1580 roku, w którym opat Kacper Koźmiński sprzedał za 150 grzywien młyny w Puchaczowie i Turowoli oraz pół łąny w Starej Wsi. Nabywca – Walenty z Siedliszcza i jego spadkobiercy mieli oddawać 2 miary żyta lub innego zboża przez nich mielonego, trzecią część zboża jarego oraz miarę słodu od poddanych. Z otrzymanej roli miał nowy właściciel płacić 2 floreny na św. Marcina. Klasztor zachował dla siebie prawo łowienia ryb w dwóch stawach, z trzeciego mógł korzystać Walenty. Ponadto w dokumencie znajduje się informacja, że Walenty oraz jego następcy mieli pracować przez 4 tygodnie w roku w zamku lub warowni⁵. Troskę opatów sieciechowskich o stan miasta może ponadto wyrażać dokument z 1750 roku. Laurenty Bułharowicz z powodu spustoszenia miasta zwolnił na 1 rok od wszelkich ciężarów każdego przychodzącego, który chciałby osiedlić się na pustych gruntach, zaś na trzy lata zwolnił od wszelkich obciążeń tych, którzy przekształcał zarośla w pola uprawne. Ponadto nakazał rzemieślnikom terminowe wykonywanie prac, jak również zabronił zatrudniania przez mieszczan wędrownych żydów – krawców⁶. Ten ostatni zakaz był być może związany ze wzmożoną migracją żydów. O ile bowiem spisy z XVII wieku nie wymieniają ich wśród mieszkańców, o tyle w spisie z 1787 roku na 454 mieszkańców znajdowało się ich 15⁷.

⁴ *Katalog dokumentów różnej proveniencji: miast, wsi, cechów, parafii, klasztorów i osób prywatnych (1397-1794)*, opr. M. Trojanowska, Lublin 1998, nr 23.

⁵ Tamże, nr 65.

⁶ Tamże, nr 213.

⁷ J. MUSZYŃSKA, *Żydzi w miastach województwa sandomierskiego i lubelskiego w XVIII wieku*, Kielce 1998, s. 199, 239.

2. PARAFIA

Już w dokumencie lokacyjnym znajdujemy ponadto informację, że dla przyszłego duszpasterza przygotowano uposażenie wielkości dwóch łanów. Jego obecność została potwierdzona pośrednio w dokumencie erygującym parafię w Puchaczowie z 1533 roku. Biskup krakowski Piotr Tomicki utworzył ją przy istniejącej drewnianej kaplicy⁸. Została ona włączona w skład parafii dekanatu parczewskiego, w którym funkcjonowała do końca okresu staropolskiego, następnie znalazła się w dekanacie chełmskim, od XX wieku do dzisiaj wchodzi w skład dekanatu łęczyńskiego. Drewniane zabudowania obejmujące świątynię oraz klasztor benedyktyński spłonęły w czasie pożaru miasta w 1623 roku. Fundatorem nowych zabudowań klasztornych oraz kościoła, którego budowę ukończono w 1632 roku, był mecenas benedyktynów sieciechowskich, arcybiskup lwowski Andrzej Próchnicki. Konsekracji nowej świątyni dokonał sufragan krakowski biskup Tomasz Oborski w 1633 roku⁹.

Były już wówczas ukończone ołtarze: główny p.w. Wniebowzięcia NMP oraz boczne, poświęcone św. Maciejowi i św. Barbarze¹⁰. Dobrodziej Puchaczowa, arcybiskup Próchnicki, przyczynił się ponadto do powiększenia uposażenia parafii, jak również rozwoju miasta¹¹. W 1778 roku z inicjatywy ówczesnego opata sieciechowskiego Leonarda Prokopowicza rozpoczęto budowę nowej, murowanej świątyni. Jej architektem był Józef Horsh. Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP konsekrował już w 1786 roku sufragan lubelski, biskup Jan Józef Lenczewski. Ceglana świątynia jednonawowa miała późnobarokowy styl. Trzeba wszakże zauważyć, że budowa świątyni nie została zakończona. Kościół nie był bowiem jeszcze otynkowany z zewnątrz, brakowało ogrodzenia i dzwonnicy. Z tekstu wizytacji dziekańskiej, odbytej w 1791 roku, warto przytoczyć charakterystyczne słowa wizytatora: „Miasteczko Puchaczów [...] ma kościół murowany, wprzód zdezelowany, niżeli skończony”. W kolejnych latach dokonywano niezbędnych prac wykończeniowych oraz remontów. W 1800 roku kościół został pokryty nowym dachem oraz wykonano ogrodzenie. W następnych latach ściany zostały wzmocnione skarpami. W 1829 roku miał miejsce generalny remont świątyni.

⁸ P. SZAFRAN, *Rozwój średniowiecznej sieci parafialnej w lubelskiem*, Lublin 1958, s. 163.

⁹ DYSKA, *Kościół pobenedyktynski*, s. 121-124; *Archidiecezja lubelska*, s. 431-432.

¹⁰ J. KRACIK, *Konsekracje kościołów i ołtarzy w diecezji krakowskiej w XVII-XVIII wieku*, NP 61 (1984), s. 140.

¹¹ Pewne informacje na temat działalności Próchnickiego w Puchaczowie koryguje M. Gębarowicz, *Jan Andrzej Próchnicki (1533-1633)*, Kraków 1980, s. 186.

Wtedy to wykonano nową balustradę chóru, w miejsce starej, rozebranej w 1820, która groziła upadkiem.

W kolejnych latach wykonywano bieżące remonty. Wnętrze kościoła zdobi dziewięć XVIII-wiecznych ołtarzy. W głównym, poświęconym patronce parafii, znajduje się obraz przedstawiający Wniebowzięcie NMP, nad którym umieszczono drugi, wyobrażający Matkę Bożą z Dzieciątkiem, w XVIII i XIX wieku otoczony kultem.

Przy tęczycy znajdują się ołtarze barokowo-klasycystyczne. W lewym znajduje się XVI-wieczny krucyfiks, zaś po prawej stronie obraz Świętej Trójcy i św. Mikołaja. Po lewej stronie ołtarza znajdują się ponadto ołtarze Matki Bożej Różańcowej, św. Barbary i św. Macieja Apostoła, zaś po prawej św. Antoniego Padewskiego, św. Anny Samotrzeć i św. Tekli. Warto w tym miejscu zwrócić jeszcze uwagę na malowidła wewnątrz kościoła wykonane w 1914 roku¹².

W otoczeniu świątyni znajduje się murowana dzwonnica z 1854 roku. W 1975 roku urządzono w niej kaplicę przedpogrzebową (aktualnie nieczynna), zaś dzwon sprzed II wojny światowej zawieszono w nowej dzwonnicy, dołączając do niego dwa nowe – z 1973 roku. Wszystkie zostały wykonane przez firmę E. Felczyńskiego w Przemyślu¹³.

Opiekę duszpasterską nad mieszkańcami sprawowali benedyktyni. Badania podjęte w ostatnim czasie pozwoliły ustalić w przybliżeniu XVIII-wiecznych prepozytów puchaczowskich¹⁴:

L.P	Prepozyt	Okres
1.	Stanisław Walisłowski OSB	(?–1705)
2.	Celestyn Kierzkowski OSB	(26 V 1705–?)
3.	Bartłomiej Dembowski OSB	(?–1716)
4.	Antoni Bieglinski OSB	(2 XII 1716–?)
5.	Roman Zaiączkowski OSB	(31 VII 1723–1727†)
6.	Jan Wasilewski OSB	(4 VIII 1727–1730)
7.	Łukasz Macharowicz OSB	(25 VIII 1730–?)
8.	Józef Kurdwanowski OSB	(?–1739)
9.	Wojciech Kurdwanowski OSB	(15 IX 1739–1743)

¹² DYSKA, *Kościół pobenedyktyński*, passim; *Archidiecezja lubelska*, s. 431–432; J. KOWALCZYK, *Architektura sakralna między Wisłą a Bugiem w okresie późnego baroku*, *Dzieje Lubelszczyzny*, t. IV, cz. B, Lublin 1992, s. 77–82.

¹³ *Archidiecezja lubelska*, s. 432.

¹⁴ J. SZCZEPANIAK, *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008, s. 195–196.

10.	Mateusz Niezabydowski OSB	(8 VII 1743-?)
11.	Łukasz Macharowicz OSB	(3 VIII 1745-1750)
12.	Wincenty Piotrowski OSB	(12 VIII 1750-1753)
13.	Modest Wasilewski OSB	(27 VII 1753-?)
14.	Kolumban Zakrzewski OSB	(?-1762) – (5 IX 1774-?)
15.	Benedykt Lelowski OSB	(29 XI 1762-1767)
16.	Melecjusz Skłodowski OSB	(16 VI 1767-1774)
17.	Dominik Benedykt Warchałowski OSB	(12 VII 1780-1783)
18.	Emilian Wąsicki OSB	(18 VII 1783-1788)
19.	Tomasz Urbankiewicz OSB	(22 III 1790-?)

3. HERB

Zachowane dokumenty dotyczące Puchaczowa pozwalają prześledzić nie tylko życie miasta, lecz także zwrócić uwagę na przemiany, jakie miały miejsce w obrębie napieczętnego wyobrażenia patrona osady – św. Jana Chrzciciela. Ta postać biblijna pojawia się w godłach kilku miast. Głowa św. Jana widnieje w historycznym herbie Bielska oraz od XV wieku w herbie Brzozowa¹⁵. Cegłów posiada w herbie lewy profil głowy Świętego leżący na talerzu. W tle na czerwonym polu umieszczono snop zboża¹⁶. Dobczyce posiadają wyobrażenie świętego *en face* na złotej misie, nawiązuje ono do wezwania miejscowego kościoła parafialnego¹⁷. Herb Głowna utrzymany jest w podobnej tonacji, z tym że Jan został w nim „odmłodzony” – bez wąsów i brody¹⁸. Nie wchodząc w szczegóły, głowa św. Jana występuje ponadto w herbach: Kiszkowa, starym herbie Koszalina, Łasina, Mysłowic, Pizsa, Proszowic, Radziejowa Kujawskiego, Skalbmierza, Skarszewa, Tylicza, Wiązowa czy Wrocławia i Zdun¹⁹. Mając jednak na uwadze, że w herbie Puchaczowa przedstawiono postać Jana w postawie stojącej z krzyżem i Barankiem Bożym,

¹⁵ P. GOŁDYN, *Symbolika religijna i kościelna w herbach miast polskich do końca XX wieku*, Warszawa 2008, s. 83-84; A. PLEWAKO, J. WANAG, *Herbarz miast polskich*, Warszawa 1994, s. 20; A. KARPACZ, *Ikonoграфия świętego Jana Chrzciciela w małopolskiej heraldyce miejskiej do końca XVIII wieku*, w: SIGNA. Studia i szkice z nauk pomocniczych historii, red. A. Marzec, M. Starzyński, Kraków 2014, s. 258-259.

¹⁶ GOŁDYN, *Symbolika*, s. 84.

¹⁷ PLEWAKO, WANAG, *Herbarz*, s. 40.

¹⁸ GOŁDYN, *Symbolika*, s. 84; PLEWAKO, WANAG, *Herbarz*, s. 51.

¹⁹ GOŁDYN, *Symbolika*, s. 84-90.

zwrócimy teraz uwagę na tę formę przedstawienia. Występuje ona w dawnym herbie Bobolic. Święty stoi między dwoma dębami trzymając w ręku Baranka Bożego. Poniżej umieszczony został herb rodziny założyciela miasta, biskupa kamieńskiego Fryderyka²⁰. Z kolei w herbie Kamienia Pomorskiego zamieszczona została postać modlącego się Jana²¹. Jest to nawiązanie do patrona katedry miejscowego biskupstwa. Od XIV wieku w herbie Nysy pojawia się postać Świętego, który w lewej ręce trzyma Baranka Bożego, prawą zaś błogosławi klęczącego u stóp biskupa. Herb ten ulegał przemianom, zaś w czasach pruskich św. Jan Chrzyciel został całkowicie usunięty²².

Najstarsze wyobrażenie św. Jana w herbie Puchaczowa spotykamy na pieczęci z 1570 roku. Ma ona średnicę 25 mm. W legendzie umieszczony został napis S[IGILLUM – lub signum] IOANN[IS] 1570. W polu ukazano Świętego w nietypowym dla sfragistyki i heraldyki ujęciu – niosącego krzyż. Po lewej stronie heraldycznej, u dołu, znajduje się Baranek Boży. Jak napisał znawca tematyki – Marian Gumowski – „Widzimy go na pieczęci XVI-wiecznej, gdzie jednak św. Jan podobny jest raczej do Chrystusa krzyż dźwigającego”²³.

Kolejną znaną pieczęcią Puchaczowa, utrzymaną w podobnym układzie, jest wyobrażenie odcisnięte na dokumencie z 1725 roku, który został odnaleziony przez M. Gumowskiego w lubelskim archiwum. Niestety, nie sprecyzował w którym²⁴. Według niego, miała ona średnicę 36 mm. W legendzie umieszczony został napis S[IGILLUM] IOANNES BAPTISTA PATRONUS PUCHACOWIENSIS 1675. Przypuszcza się, że data umieszczona w tłoku oznacza czas jego sprawienia²⁵.

Znana jest także pieczęć benedyktyńskiego miasta odcisnięta na dokumencie z 1807 roku. Wyobraża ona św. Jana Chrzyciela, który stoi z krzyżem. Przy nim jest baranek, zaś u góry znajdują się dwa wieńce. W otoku tej pieczęci umieszczony został napis S[ANCTUS] JOANNES BAPTISTA 1527. Trzeba przyjąć, że data umieszczona na tym tłoku odnosi się do lokacji miasta²⁶.

²⁰ GOŁDYN, *Symbolika*, s. 80-81; PLEWAKO, WANAG, *Herbarz*, s. 14.

²¹ GOŁDYN, *Symbolika*, s. 81-82; PLEWAKO, WANAG, *Herbarz*, s. 76.

²² GOŁDYN, *Symbolika*, s. 82.

²³ M. GUMOWSKI, *Pieczecie i herby miejscowości województwa lubelskiego*, Lublin 1959, s. 73.

²⁴ GUMOWSKI, *Pieczecie*, s. 74; H. Seroka określa ją jako pieczęć nieznaną, zob. *Herby miast małopolskich do końca XVIII wieku*, Warszawa 2002, s. 232.

²⁵ SEROKA, *Herby*, s. 232; GOŁDYN, *Symbolika*, s. 82.

²⁶ GUMOWSKI, *Pieczecie*, s. 74; SEROKA, *Herby*, s. 232.

Zmianę wyobrażenia przynosi dopiero okres rozbiorowy. W Albumie heraldycznym z 1847 roku w herbie miasta nadal obecny jest baranek i Jan Chrzciciel, lecz jego postać została przedstawiona w postawie siedzącej na wzgórzu. Kolejną zmianę można zaobserwować w Albumie B. Podczaszyńskiego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie oraz w tekach heraldycznych, umieszczonych w Muzeum Narodowym w Warszawie. Przedstawiono na nich patrona miasta z barankiem i chorągiewką w ręce²⁷.

Aktualny herb Puchaczowa nawiązuje do pierwotnego wyobrażenia. W błękitnym polu stoi w białych szatach Jan Chrzciciel. Obok niego Baranek Boży w tej samej barwie, który jest jednym z symboli związanych z patronem Puchaczowa, który wypowiedział słowa: „Oto Baranek Boży” (J 1,29.30)²⁸. Widnieją także aureola oraz krzyż koloru złotego. Zastosowane barwy posiadają swoją wymowę. Błękit oznacza lojalność i sprawiedliwość. Srebro, przedstawione w postaci białego koloru, symbolizuje czystość i uczciwość. Złoto zaś, które kryje się za żółtą barwą, jest symbolem sprawiedliwości. Oddaje to cechy osoby św. Jana Chrzciciela²⁹.

*

Warto jednak zastanowić się, skąd ten Święty stał się patronem miasta będącego własnością benedyktynów? Możemy się jedynie domyślać. Być może jest to nawiązanie do wezwania kościoła, który zbudował dla ludzi u stóp Monte Cassino św. Benedykt i w którym spoczął wraz ze swoją siostrą Scholastyką. Trzeba jednak przyznać, że obecność św. Jana Chrzciciela w herbie Puchaczowa, jak i świadomość benedyktyńskiej przeszłości miasta w okresie staropolskim, jest obecna w życiu jej dzisiejszych mieszkańców. O jej wadze może świadczyć troska o zabytki sakralne i rozwój kultury, które w połączeniu z aktualnymi wyzwaniami czynią Puchaczów osadą charakterystyczną dla województwa lubelskiego, aczkolwiek różną od pozostałych – nowoczesną i świadomą swojej pasjonującej historii.

²⁷ GUMOWSKI, *Pieczenie*, s. 74.

²⁸ B. SZCZEPANOWICZ, *Zwierzęta i rośliny w życiu świętych oraz jako ich atrybuty*, Kraków 2007, s. 17.

²⁹ A. ZNAMIEROWSKI, *Herbarz rodowy*, Warszawa 2004, s. 55; J. MARECKI, L. ROTTER, *Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych*, Kraków 2009, s. 304-305.

BIBLIOGRAFIA

- Archidiecezja lubelska 2006, red. P. Nowak, K. A. Bajda, A. Hanc, Lublin 2006.
- Archiwum Państwowe w Lublinie i jego oddziały w Chelmie, Kraśniku i Radzynie Podlaskim. Przewodnik po zasobie archiwalnym, t. 1., red. F. Cieślak, M. Trojanowska, Lublin 1997.
- DYSKA A., Kościół pobenedyktynski Wniebowzięcia NMP w Puchaczowie, „Roczniki Humanistyczne” 6(1957), z. 4, s. 119-129.
- GĘBAROWICZ M., Jan Andrzej Próchnicki (1533-1633), Kraków 1980.
- GOŁDYN P., Symbolika religijna i kościelna w herbach miast polskich do końca XX wieku, Warszawa 2008.
- GUMOWSKI M., Pieczęcie i herby miejscowości województwa lubelskiego, Lublin 1959.
- Katalog dokumentów różnej proveniencji: miast, wsi, cechów, parafii, klasztorów i osób prywatnych (1397-1794), opr. M. Trojanowska, Lublin 1998.
- KARPACZ A., Ikonografia świętego Jana Chrzciciela w małopolskiej heraldyce miejskiej do końca XVIII wieku, w: SIGNA. Studia i szkice z nauk pomocniczych historii, red. A. Marzec, M. Starzyński, Kraków 2014, s. 241-258.
- KOWALCZYK J., Architektura sakralna między Wisłą a Bugiem w okresie późnego baroku, Dzieje Lubelszczyzny, t. IV, cz. B, Lublin 1992, s. 77-82.
- KRACIK J., Konsekracje kościołów i ołtarzy w diecezji krakowskiej w XVII-XVIII wieku, NP 61(1984), s. 111-147.
- MARECKI J., ROTTER L., Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych, Kraków 2009.
- MUSZYŃSKA J., Żydzi w miastach województwa sandomierskiego i lubelskiego w XVIII wieku, Kielce 1998.
- PLEWAKO A., WANAG J., Herbarz miast polskich, Warszawa 1994.
- SEROKA H., Herby miast małopolskich do końca XVIII wieku, Warszawa 2002.
- SZAFRAN P., Rozwój średniowiecznej sieci parafialnej w lubelskiem, Lublin 1958.
- SZCZEPANIAK J., Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.), Kraków 2008.
- SZCZEPANOWICZ N., Zwierzęta i rośliny w życiu świętych oraz jako ich atrybuty, Kraków 2007.
- WARCHOŁ S., Nazwy miast Lubelszczyzny, Lublin 1964.
- ZNAMIEROWSKI A., Herbarz rodowy, Warszawa 2004.

ŚW. JAN CHRZCICIEL W CIENIU ŚW. BENEDYKTA Z NURSJI
KARTKI Z DZIEJÓW PUCHACZOWA

S t r e s z c z e n i e

Puchaczów to nieduża osada położona 5 km od Łęcznej. W 1526 roku król Zygmunt I Stary wyraził zgodę na lokację miasta (prawa zabrane w 1870), pozostającego do pocz. XIX w. pod opieką benedyktynów z Sieciechowa. Parafię erygował biskup krakowski Piotr Tomicki w 1533 roku. Drewniana świątynia z tego czasu spłonęła w czasie pożaru miasta w 1623 roku. Nowa, wybudowana przy wsparciu arcybiskupa lwowskiego Andrzeja Próchnickiego, została konsekrowana w 1633 roku. Pod koniec XVIII wieku podjęto inicjatywę budowy kościoła

murowanego, którą zwieńczyła konsekracja w 1786 roku. Na uwagę badaczy dziejów miasta zasługuje herb przedstawiający św. Jana Chrzciciela. Jest on z jednej strony inny, niż znane heraldyczne wyobrażenia tego świętego, z drugiej jest przykładem koegzystencji dwóch świętych w jednej osadzie, uwzględniając patrona właścicieli miasta – benedyktynów, św. Benedykta z Nursji.

Słowa kluczowe: Puchaczów, benedyktyni, heraldyka miejska, św. Jan Chrzciciel.